

Brev

OKM/2/500/2019

17.09.2019

Hänvisning OKM/2/500/2019

Ärende **Undervisnings- och kulturministeriets brev om ikraftträdandet av lagen om tillhandahållande av digitala tjänster och dess tillgänglighetskraven**

Med detta brev vill ministeriet påminna mottagarna om den ändrade lagstiftningen och de skyldigheter den medför samt tidsplaner. Detta brev har tillägg till förvaltningar som underlyder undervisnings- och kulturministeriet till de organisationer som beviljas statsandel eller ministeriets allmänna understöd. Var och en mottagare avgör själv om detta lag tillämpas på dess verksamhet.

Lagen om tillhandahållande av digitala tjänster förutsätter tillgängliga tjänster

Lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) trädde i kraft den 1 april 2019. Lagen implementerar EU:s tillgänglighetsdirektiv i Finland. Direktivet förpliktar den offentliga sektorn att deras webbplatser och mobilapplikationer uppfyller den så kallade tillgänglighetsstandarden, dvs. enligt de internationella WCAG-riktlinjerna. WCAG (Web Content Accessibility Guidelines), på svenska Riktlinjer för tillgängligt webbinnehåll, är en internationell anvisning om tillgängligheten för webbinnehåll. Varje organisation som omfattas av tillgänglighetskraven ska på sin webbplats publicera ett tillgänglighetsutlåtande som beskriver hur tillgängliga organisationens webbplatser och mobilapplikationer är och vilket innehåll som eventuellt inte är tillgängligt. Webbplatserna och mobilapplikationerna ska vara tillgängliga efter en viss övergångsperiod och utlåtandet ska finnas på webbplatsen när övergångsperioden är slut. De officiella anvisningarna finns översatta på www.tillganglighetskrav.fi.

Beaktande av tillgängligheten säkerställer att så många som möjligt kan använda webbtjänster oberoende av exempelvis en funktionsnedsättning. Den nya lagen verkställer även FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Lagen förpliktar myndigheterna att beakta WCAG-riktlinjerna i praktiskt taget all planering, genomförande och uppdatering av webbplatser och mobilapplikationer inom den offentliga sektorn. På undervisnings- och kulturministeriets verksamhetsområde gäller lagen även flera sammanslutningar och stiftelser som fungerar som

privaträttsliga organisationer. Syftet med lagen är att offentligt finansierad verksamhet i regel ska uppfylla tillgänglighetskraven.

Vissa undantag till tillämpningen av lagen

Lagen innehåller vissa begränsade undantag. En tjänsteleverantör kan avvika från tillgänglighetskraven om leverantören med stöd av en förhandsbedömning av tillgängligheten kan visa att iakttagandet av kraven skulle medföra en oproportionell börda för verksamheten. Lagen tillämpas inte på reproduktioner av föremål från kulturarvssamlingar som inte kan överföras i en form som uppfyller tillgänglighetskraven.

Därtill kan man enligt lagen i undervisning, utbildning och småbarnspedagogik under en viss tid och i en avgränsad grupp använda undervisningsinnehåll som kommer till i samband med småbarnspedagogiken eller undervisningen och som inte följer tillgänglighetskraven. Som användning under en viss tid anses exempelvis en tidsperiod på en termin. Tillfällig användning kan inte pågå i flera år. Undantaget gör det möjligt för läraren eller eleverna att exempelvis själva ta fram innehåll som används i undervisningen utan djupare kännedom om tillgänglighetskraven eller tekniken som stöder framtagandet av tillgängligt innehåll. Undantaget gör det också möjligt att i en avgränsad grupp pröva olika nya tjänster och innehåll. Om anordnaren av småbarnspedagogik, undervisning eller utbildning tar ett sådant digitalt material eller en sådan digital tjänst i bestående användning, bör innehållet göras tillgängligt. Till exempel allmänna webbplatser eller applikationer för småbarnspedagogik, undervisning och utbildning, med vilka man sköter administrativa ärenden eller lagstadgad kontakt mellan hemmet och skolan, omfattas inte av undantaget.

Tills vidare finns det inga prejudikat om ovannämnda undantag. Användningen av dem bör ske efter noggrant övervägande.

Vem gäller lagen?

Myndigheter och andra som handhar offentliga förvaltningsuppgifter

Lagen tillämpas som helhet på statliga myndigheter, statens affärsverk, kommunala myndigheter, den ortodoxa kyrkan och dess församlingar, universitet som avses i universitetslagen, yrkeshögskolor och andra aktörer till den del de handhar en offentlig förvaltningsuppgift. Sådana är exempelvis privata anordnare av undervisning och utbildning när de handhar en uppgift som tilldelats genom lag eller med stöd av lag. Skyldigheten gäller åtminstone alla utbildningsanordnare med ett lagstadgat tillstånd i verksamhet enligt tillståndet.

För ovannämnda aktörer gäller även lagens andra kapitel, som föreskriver om skyldigheter för myndigheter och andra som handhar offentliga uppgifter i fråga om planering, underhåll och tillhandahållande av digitala tjänster och elektronisk identifiering. I slutet av detta brev finns ett separat avsnitt om det.

Enligt ministeriets uppfattning omfattar lagens tillämpningsområde förutom den kommunala småbarnspedagogiska verksamheten även största delen av den småbarnspedagogiska verksamhet som ordnas av privata serviceproducenter, eftersom största delen av den privata serviceproduktionen är kommunalt ordnad verksamhet i enlighet med lagen om småbarnspedagogik. Sådan är en (köp)tjänst som upphandlas av kommunen och en tjänst som kommunen beviljar servicesedel för.

Enligt lagen ska kommunen säkerställa att tjänster som den upphandlar eller ordnar med servicesedel till nivån motsvarar tjänster som den producerar själv. Kommunen ska ställa krav på serviceproducenterna med beaktande av klientgruppernas behov. Med beaktande av likabehandlingen rekommenderar ministeriet att man som utgångspunkt iakttar tillgänglighetskraven i all småbarnspedagogik som ordnas eller produceras av en privat serviceproducent, även i småbarnspedagogik som ordnas med stöd för privat vård.

Offentligrättsliga inrättningar, liksom många mottagare av allmänt understöd

Tillgänglighetskraven enligt lagen (men inte 2 kap. i lagen) gäller även offentligrättsliga inrättningar. Med offentligrättslig inrättning avses en juridisk person som särskilt har inrättats för att tillgodose behov i det allmännas intresse utan industriell eller kommersiell karaktär och

- a) som till största delen finansieras av en myndighet, eller
- b) vars ledning står under kontroll av en myndighet, eller
- c) i vars förvaltnings-, styrelse- eller kontrollorgan mer än hälften av ledamöterna utses av en myndighet.

Definitionen av offentligrättsliga inrättningar i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster motsvarar definitionen i upphandlingsdirektivet och -lagen. Om en organisation är en upphandlande enhet enligt upphandlingslagen så omfattas den sannolikt också av tillgänglighetskraven. Aktören själv har det primära ansvaret för iakttagandet av tillgänglighetskraven.

Många föreningar eller andra sammanslutningar som ministeriet eller en myndighet på ministeriets förvaltningsområde beviljar allmänt understöd är offentligrättsliga inrättningar enligt lagen. I sina anvisningar för statsunderstöd förutsätter ministeriet att stödtagaren utreder och i sin verksamhet beaktar sin eventuella skyldighet att iaktta lagen om tillhandahållande av digitala tjänster. En motsvarande anvisning ska även införas i villkoren för statsunderstöd som delas ut av andra ämbetsverk och inrättningar på ministeriets förvaltningsområde.

Vissa mottagare av specialunderstöd

Därtill gäller tillgänglighetskraven sådana mottagare av understöd som inte uppfyller kriterierna för en offentligrättslig inrättning när de får specialunderstöd för att utveckla en digital tjänst eller för kostnader för årligt underhåll av en sådan tjänst när understödet överskrider hälften av värdet för dessa kostnader.

Övergångstiderna i lagen

Lagens förpliktelser ska iakttas inom ramen för vissa övergångstider. Det finns bestämmelser om övergångstider separat för webbplatser, mobilapplikationer, intranät, videospelningar och ljudfiler samt för filer som skapats med kontorsprogram och som lagrats på webbplatserna (t.ex. word- eller pdf-filer). Övergångstiden bestäms delvis också enligt när webbplatsen, applikationen eller filen har publicerats.

För myndigheter, aktörer som handhar offentliga förvaltningsuppgifter och offentligrättsliga inrättningar samt sådana webbplatser och mobilapplikationer som huvudsakligen finansieras av en offentlig aktör gäller följande övergångstider:

- *Webbplatser* som öppnats den 23 september 2018 eller därefter ska uppfylla tillgänglighetskraven den 23 september 2019.
- *Webbplatser* som publicerats före den 23 september 2018 ska uppfylla tillgänglighetskraven den 23 september 2020.
- *Mobilapplikationer* ska uppfylla tillgänglighetskraven den 23 juni 2021.

Intranät och extranät som används av myndigheter och offentligt rättsliga inrättningar ska uppfylla tillgänglighetskraven efter den 22 september 2019, men först i det skedet när ett nytt intranät publiceras eller när det gamla intranätet förnyas i sin helhet.

Video- och ljudinspelningar som publicerats på webbplatserna ska uppfylla tillgänglighetskraven från den 23 september 2020 (och senast 14 dygn efter att de publicerats). Video- och ljudinspelningar som publicerats i mobilapplikationer ska uppfylla tillgänglighetskraven den 23 juni 2021. Enligt regionförvaltningsverkets anvisningar behöver man dock inte avlägsna gamla video- och ljudinspelningar från webbplatserna och de behöver inte retroaktivt bearbetas så att de uppfyller tillgänglighetskraven. I tillgänglighetsbeskrivningen måste man dock berätta om sådana gamla, otillgängliga video- och ljudinspelningar.

Filer, t.ex. pdf- och word-filer, ska uppfylla tillgänglighetskraven i det skedet när kraven gäller hela webbplatsen eller applikationen enligt ovannämnda övergångstider.

- Lagen omfattar de filer som har publicerats 23.9.2018 eller därefter. Om man därmed har publicerat filer i tjänsten exempelvis den 1 januari 2019 så ska de göras tillgängliga senast när övergångsperioden är slut.
- Gamla filer som publicerats före den 23 september 2018 behöver inte retroaktivt göras tillgängliga, förutom om de behövs för att fastställa eller tillgodose en parts intressen, rättigheter och skyldigheter.

Rådgivning, styrning och tillsyn

Regionförvaltningsverket i Södra Finland ger råd och styrning i verkställandet av lagen. Regionförvaltningsverket ger information och allmänna råd om hur tillgängligheten kan förbättras som helhet och i alla skeden av planering, anskaffning och genomförande av en webbtjänst. Därtill ger RFV anvisningar om tillgänglighetskraven enligt lagen och direktivet bl.a. genom att tillhandahålla en modell för tillgänglighetsbeskrivningen och allmänna anvisningar för iakttagandet av kraven. Regionförvaltningsverket kommer att utarbeta en modell för utlåtandet och ett verktyg för dess verkställande under vecka 38. Information, anvisningar och råd finns på <https://www.tillganglighetskrav.fi/>. I fråga om praktiska anvisningar rekommenderar ministeriet att man också bekantar sig med webbplatsen Saavutettavasti.fi som producerats av Biblioteket för synskadade Celia och tillgänglighetssidan i webbtjänsten Papunet, som drivs av Förbundet utvecklingshämning.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland är även den myndighet som i Finland övervakar iakttagandet av tillgänglighetskraven i lagen på basis av begäran om utredning och klagomål som riktats till det. Tillsynsmyndigheten har rätt att göra inspektioner, utfärda föreskrifter och förena dessa med vite.

Undervisnings- och kulturministeriet har en representation i uppföljningsgruppen för lagen om tillhandahållande av digitala tjänster som tillsatts av finansministeriet (<https://vm.fi/hanke?tunnus=VM181:00/2018>). Via ministeriet kan man göra gruppen

medveten om förslag och rekommendationer till stöd för verkställandet av lagen samt exempelvis bedömningar av ändringar i lagstiftningen som behövs. Förslag kan skickas till adressen kirjaamo@minedu.fi. Som referens anges diarienumret för detta brev.

Digitala tjänster som myndigheter ordnar

Enligt bestämmelserna i 2 kap. i lagen har myndigheter allmänna skyldigheter i fråga om att planera, underhålla och tillhandahålla digitala tjänster. Därtill finns där bestämmelser om krav och begränsningar i fråga om elektronisk identifiering. Detta innebär dock inte att en myndighet enbart ska erbjuda digitala tjänster till sina kunder. 2 kap. i lagen tillämpas från den 1 oktober 2019.

Myndigheterna ska planera och underhålla sina digitala tjänster på ett sådant sätt att tjänsternas datasäkerhet och dataskydd garanteras och så att tjänsterna är lätta att hitta och använda. Därtill ska man säkerställa att de digitala tjänsterna är kompatibla med allmänt använda programvaror och dataförbindelser. Syftet är att se till att de digitala tjänsterna är kompatibla med användarnas webbläsare och annan stödprogramvara som behövs för användningen av tjänsterna. Med att säkerställa att de digitala tjänsterna kan hittas avses att myndigheterna ska se till att de digitala tjänsterna och datainnehållet i dem går att hitta i uppdaterad form t.ex. med hjälp av sökmotorer. Myndigheterna ska se till att deras digitala tjänster är tillräckligt kompatibla med de stödtjänster som avses i 3 § i [lagen om förvaltningens gemensamma stödtjänster för e-tjänster](#). Befolkningsregistercentralen svarar för tjänsterna. [Suomi.fi-palvelut](#).

Myndigheternas skyldighet att tillhandahålla digitala tjänster innebär att myndigheterna ska ge alla en möjlighet att sända elektroniska meddelanden och handlingar som hänför sig till deras behov av tillgång till tjänster med hjälp av digitala tjänster eller andra elektroniska dataöverföringsmetoder. Meddelandena kan t.ex. hänföra sig till inledandet av ett ärende eller begäran om information eller rådgivning. En klient bör kunna kommunicera med en myndighet bland annat per e-post eller krypterad e-post. Om det är möjligt att se och använda sekretessbelagt datainnehåll i en digital tjänst ska användaren identifieras med hjälp av stark autentisering eller av vägande, grundad anledning med hjälp av någon annan motsvarande datasäker autentiseringstjänst. Suomi.fi erbjuder både meddelande- och autentiseringstjänster för myndigheter. Mer information och anvisningar för myndigheters digitala tjänster finns på Befolkningsregistercentralens webbplats.

Aktuellt

Undervisnings- och kulturministeriet ordnar en utbildning för mottagare av statsunderstöd om tillgänglighetskraven som gäller digitala tjänster, såsom webbplatser. Utbildningen ordnas 4.11.2019 och 12.11.2019 kl. 12.30-16.00 på undervisnings- och kulturministeriet. Programmet är det samma båda dagarna och för innehållet står Regionförvaltningsverket i Södra Finland och Biblioteket för synskadade (Celia). Anmälan till tillställningarna sker senare under hösten.

